

Hogyan követelhetek kártérítést vagy egyéb jogorvoslatot/jóvátételt az elkövetőtől bírósági eljárás (büntetőeljárás) keretében, és kinek kell címezni a követelésemet?

A sértett a büntetőeljárás során elsősorban a vádemelést követő bírósági eljárásban érvényesítheti a bűncselekménnyel összefüggő kár megtérítésére irányuló polgári jogi igényét, amely kártérítésre, dolog kiadására vagy pénz fizetésére irányuló követelést jelenthet. Ezt az igényt a sértett az elsőfokú bíróságnál legkésőbb azon az eljárási cselekményen terjesztheti elő, amelyen először jelen lehetett, a bíróság az ilyen eljárási cselekményekről értesíti a sértettet. Ha a sértett ezt elmulasztja, utóbb emiatt igazolásnak nincs helye.

A polgári jogi igénynek a törvényben pontosan előírt és számon kért kellékei vannak. Tartalmaznia kell azon terhelt megjelölését, akivel szemben a sértett polgári jogi igényt érvényesít, a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló határozott kérelmet, különösen a követelés összegét vagy mennyiségét, továbbá a polgári jogi igényvel érvényesíteni kívánt jogot, az érvényesíteni kívánt jogot és az ítéleti rendelkezésre irányuló kérelmet megalapozó tényeket, valamint a polgári jogi igény érdemi elbírálása esetére a teljesítés módját és helyét.

A sértett mindezek mellett már a büntetőeljárás bírósági szakaszát megelőzően, a vádemelés előtt is bejelentheti a polgári jogi igény érvényesítésének szándékát. Az ügyészség vádemelés esetén továbbítja a bíróságnak a sértett bejelentését.

A bíróság a bejelentett polgári jogi igényt a büntetőeljárásban érdemben elbírálja, ha erre a törvényben meghatározott okokból nincs lehetőség, a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja, amely azzal a következménnyel jár, hogy az igény büntetőeljárásban nem érvényesíthető.

A büntetőeljárás mely szakaszában kell előterjesztenem a kérelmet?

A polgári jogi igény érvényesítésére a vádemelést követően van lehetőség, de az igény érvényesítésének szándéka ezt megelőzően, a vádemelés előtt, a nyomozás során is bejelenthető.

Mire irányulhat a kérelmem, és hogyan kell előterjesztenem azt (fel kell-e tüntetnem a kár összértékét, és/vagy tételesen fel kell-e sorolni a veszteségeket, elmaradt hasznot és a kamatokat)?

A Be. a polgári jogi igény tartalmi elemeit rögzíti, arra vonatkozó különös formai kötöttséget nem ír elő.

Tartalmát tekintve a polgári jogi igény kártérítésre, dolog kiadására vagy pénz fizetésére irányulhat. A polgári jogi igényben meg kell jelölni azt a terheltet, akivel szemben az igényt érvényesíteni kívánják, továbbá a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló határozott kérelmet kell előterjeszteni. Ebben meg kell jelölni a követelés összegét vagy mennyiségét. Ennek során a bűncselekmény közvetlen következtében sérelmet szenvedett személy bűncselekménnyel összefüggő polgári jogi értelemben vett kárának megtérítése is kérhető. Ide sorolható a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés mellett az elmaradt haszon, és a kárkövetelés kamata. A polgári jogi igényben emellett meg kell jelölni a sértett által érvényesíteni kívánt jogot is és az igénybejelentés jogalapját. Ha polgári jogi igény nem tartalmazza az elbíráláshoz szükséges, fent említett három legfontosabb elemet (a terhelt megjelölését, a határozott kérelmet és az érvényesíteni kívánt jogot), a bíróság azt a hiányosság észlelésekor nyomban egyéb törvényes útra utasítja.

Ugyanakkor a polgári jogi igény további elemeinek hiánya – az érvényesíteni kívánt jogot és a kérelmet megalapozó tények, valamint a teljesítés módjának és helyének megjelölése – is ugyanezzel a következménnyel jár azzal a különbséggel, hogy a bíróság ezt nem azonnal, hanem csak az ügydöntő határozatban teszi meg.

Létezik-e speciális formanyomtatvány az ilyen kérelmekhez?

Erre vonatkozó formanyomtatványt jogszabály nem rendszeresít.

Milyen bizonyítékokkal kell alátámasztanom a követelésemet?

A törvény nem határozza meg, hogy a követelés alátámasztásához mely bizonyítékokra van szükség. A polgári jogi igény érvényesítése és elintézése során a bíróság hivatalból figyelembe veszi az eljárás ügyiratait attól függetlenül, hogy az abban szereplő bizonyítási eszközt a sértett bocsátotta rendelkezésre, vagy azt máshonnan szerezték be. A bizonyítékoknak nincs törvényben meghatározott bizonyító erejük, a büntetőeljárásban szabadon felhasználható a törvényben meghatározott valamennyi bizonyítási eszköz.

A törvény tehát azon túl, hogy kötelezővé teszi a polgári jogi igényt megalapozó tények megjelölését, nem írja elő, hogy milyen bizonyítékokkal kell alátámasztani a polgári jogi igényt.

Kell-e a bírósági illetéket fizetnem, vagy kapcsolódnak-e egyéb költségek a kérelmemhez?

Ha a büntetőeljárás során a sértett polgári jogi igényt érvényesít, csupán az igény bejelentésére és a fellebbezésre kell ezen a címen illetéket fizetni. Ilyen esetben azonban a sértettet tárgyi illetékfeljegyzési jog illeti meg, amely mentesíti őt az illeték előzetes megfizetése alól.

Az illeték alapja főszabály szerint az polgári jogi igény tárgyának az eljárás megindításakor fennálló értéke, az illeték mértéke az illetékalap 6%-a, de legalább 15.000 Ft, legfeljebb 1.500.000 Ft.

Kaphatok-e jogi segítséget az eljárás előtt és/vagy az eljárás folyamán? Akkor is, ha nem abban az országban élek, ahol az eljárás zajlik?

A sértettet amellyel, hogy a jogairól és kötelezettségeiről a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság részéről is jogosult tájékoztatásra. Ha emellett a bűncselekménnyel okozott kár, illetve a bűncselekménnyel összefüggésben keletkezett jog- vagy érdeksérelem elhárításához szükséges eljárás megindításához jogi segítő szakjogászai tanácsadására vagy beadvány (kereset, kérelem, feljelentés, vádindítvány stb.) szerkesztésére van szüksége, kérelmére az állam jogi segítő, illetve jogi szolgáltatást biztosít. Ennek díját a sértett helyett az állam viseli, ha a sértett rendelkezésre álló havi nettó jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét, vagyona pedig nincs vagy annak felhasználása nem áll arányban a jogi szolgáltatás folytán elérhető előnyökkel. A sértett ezen jogai függetlenek állampolgárságától és lakóhelyétől.

Melyek azok az esetek, amikor a büntetőbíróság nem fogadja be, vagy elutasítja a kérelmemet?

A bíróság a polgári jogi igény büntetőeljárásban történő érvényesítését egyéb törvényes útra utasítással a törvényben meghatározott – alább felsorolt – esetekben visszautasítja. Ilyenkor a sértett igénye büntetőeljárásban nem, csupán polgári jogi úton érvényesíthető. A bíróság a polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasítja, azon esetekben, ha a terhelt büntetőjogi vagy szabálysértési felelősségének megállapítására – az eljárás megszüntetése vagy felmentés okán – nem kerül sor. Ugyanez a polgári jogi igény sorsa, ha annak érvényesítése a törvényben kizárt vagy az igény előterjesztésére elkészen került sor. Ha meghatározott vagyon elleni bűncselekmények elkövetési tárgya ingatlan, és ideiglenes intézkedésként annak kiürítését is kérte a sértett, az ezzel együtt előterjesztett polgári jogi igény büntetőeljárásban nem bírálható el. Úgyszintén nem érvényesíthető a polgári jogi igény büntetőeljárásban, ha

annak polgári eljárásjogi természetű akadálya van. Ilyennek minősül, ha a sértett a polgári perrendtartásról szóló törvényben meghatározott, de a büntetőeljárásról szóló törvényben nem szereplő kizárási okot jelentett be a bíróval vagy a bírósággal szemben, továbbá ha ugyanazon ténybeli és jogi alapból származó más perben a perindítás joghatása beállt vagy azt már jogerősen elbírálták, illetve ha a sértett vagy a terhelt polgári perbeli jogképessége hiányzik. Büntetőeljárásban sem érvényesíthető az egyébként bírósági úton nem érvényesíthető polgári jogi követelés. Ha a polgári jogi igényt előterjesztő személy nem minősül büntetőeljárás szempontból sértettnek, nem érvényesítheti büntetőperben a követelését. A sértett és a terhelt közötti polgári perbeli egyezség szintén nem bírálható el büntetőeljárásban. Nem kerülhet sor emellett a polgári jogi igény érdemi elbírálására, ha az a büntetőeljárást jelentősen késleltetné vagy azt bármilyen más körülmény kizárja. A kellékhányos polgári jogi igény szintén nem bírálható el a büntetőeljárásban, ezért az ilyen polgári jogi igényt a bíróság egyéb törvényes útra utasítja.

Fellebbezhetek-e az ilyen határozattal szemben, vagy rendelkezésemre áll-e egyéb jogorvoslati/jóvátételi lehetőség?

A polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása ellen nincs helye fellebbezésnek.

A polgári jogi igény kielégítése a büntetőeljárásban számos más jóvátételi intézmény keretében is elősegíthető. Ezek közös jellemzője, hogy ilyen esetben nem a sértett követelésének polgári jogi érvényesítése történik, hanem az ügyészség bizonyos esetekben a terhelt beleegyezésével előírhatja a terhelt számára a polgári jogi igény kielégítését, amelynek teljesítése az enyhébb büntetés vagy a büntetőeljárás megszüntetésével járhat. Valamennyi erre irányuló intézkedés azonban az ügyészség mérlegelési jogkörébe tartozó kérdés, ugyanakkor a sértett jogosult arra, hogy indítványozza az ilyen döntések meghozatalát. Ide tartozik az eljárás felfüggesztése a közvetítői eljárás lefolytatása céljából, a feltételes ügyészi felfüggesztés, valamint a terhelt és az ügyészség közötti megállapodás, illetve egyezség. Mindezek nem járnak azzal a következménnyel, hogy a sértett közvetlen állami kényszerrel érvényesítheti követelését, de jelentősen ösztönözhetik, hogy a terhelt önkéntesen teljesítse a sértett követelését.

Ha a bíróság megítélte számomra a kártérítést, hogyan biztosíthatom, hogy az az elkövetővel szemben végrehajtásra is kerüljön, és milyen segítséget kaphatok ennek biztosítása érdekében?

A sértett a polgári jogi igény biztosítása érdekében a büntetőeljárásban már a polgári jogi igény elbírálása előtt is indítványt tehet a terhelt tulajdonára vagy az őt megillető vagyonra vonatkozóan zár alá vétel elrendelésére. Erre lehetőség van a vádemelés előtt is, ha a sértett a polgári jogi igény érvényesítésének szándékát bejelentette, és a bejelentés tartalmazza a polgári jogi igény kellékeit. Ilyen esetben a zár alá vételt a bíróság, késedelmet nem tűrő esetben ideiglenesen az ügyészség vagy a nyomozó hatóság is elrendelheti.

A polgári jogi igénynek való jogerős helyt adást követően a bíróság a végrehajtást kérő sértett kérelmére végrehajtható okiratot állít ki. Ha a követelés teljesítése érdekében a végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani, a végrehajtást kérő sértett azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a végrehajtást kérő sértett kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendeli a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg meghatározott dolog zárlatát.

Utolsó frissítés: 14/09/2018

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.